

Masarykova univerzita v Brně
Ekonomicko-správní fakulta

Vztah INCOTERMS a Vídeňské úmluvy

(seminární práce do předmětu Právo mezinárodního obchodu)

Zpracovala: Petra Kopřivová

Brno 2005

1. Obsah:

1. Obsah:	2
2. Úvod:	3
3. Vídeňská úmluva:	4
3.1. Práva a povinnosti prodávajícího:	4
3.1.1. Odevzdání zboží:	4
3.1.1.1. Pojem odevzdání zboží:	4
3.1.1.2. Doba plnění:	5
3.1.1.3. Předmět plnění:	6
3.1.1.4. Vady zboží:	7
3.1.2. Právní následky porušení smlouvy prodávajícím:	9
3.1.2.1. Nároky z odpovědnosti za porušení smlouvy prodávajícím:	9
3.1.2.2. Nároky z odpovědnosti za právní vady plnění:	11
3.2. Přechod nebezpečí škody na zboží:	12
3.2.1. Obecné zásady:	12
3.2.2. Úprava přechodu nebezpečí škody na zboží ve Vídeňské úmluvě:	14
4. INCOTERMS:	16
4.1. E – doložky:	16
4.2. F – doložky:	16
4.3. C – doložky:	17
4.4. D – doložky:	18
5. Vztah Vídeňské úmluvy a INCOTERMS:	20
6. Závěr:	22
7. Použitá literatura:	23
8. Přílohy:	24
Příloha 1: INCOTERMS:	24

2. Úvod:

Ve své práci chci popsat vztah mezi INCOTERMS a Vídeňskou úmluvou. Nejdříve se pokusím přiblížit problematiku INCOTERMS a jim odpovídající část Vídeňské úmluvy a poté se pokusím popsat, co tato pravidla mají společného a v čem se doplňují.

3. Vídeňská úmluva:

Vídeňská úmluva (dále VÚ) byla přijata na diplomatické konferenci ve Vídni a zabývá se mezinárodní koupí a prodejem zboží. Postupně se také implementovala do našeho obchodního zákoníku. Upravuje podmínky koupě a prodeje, jejich porušení a posléze následky a nároky plynoucí z tohoto porušení.

3.1. Práva a povinnosti prodávajícího:

3.1.1. Odevzdání zboží:

Základní povinností prodávajícího je mimo jiné odevzdat zboží spolu s předáním dokumentů, které se k němu vztahují, a převést vlastnické právo ke zboží. Vídeňská úmluva dále zahrnuje i určení místa, kde se odevzdání zboží považuje zároveň za splnění této povinnosti. Všechny tyto povinnosti je třeba splnit v souladu se smlouvou i Vídeňskou úmluvou. Kromě těchto základních povinností má prodávající i celou řadu povinností vedlejších, které buď vyplývají ze smlouvy, nebo z Vídeňské úmluvy. Všechny tyto povinnosti, ať už hlavní nebo vedlejší, je možno z hlediska prodávajícího považovat za splněné, a tím i celou smlouvu za splněnou, jestliže prodávající učiní to, co měl učinit podle znění smlouvy a jestliže tak učiní ve stanoveném čase a na místě, kde tak měl učinit.

3.1.1.1. Pojem odevzdání zboží:

Odevzdání zboží je možno považovat za klíčový pojem neboli „svorník kletky“ celého systému povinností prodávajícího v právní regulaci mezinárodní koupě zboží. Vymezení tohoto pojmu byla v minulosti věnována značná pozornost, protože byl předmětem dlouhých sporů a prodělal zajímavý vývoj, který posléze vyústil ve Vídeňskou úmluvu. Vídeňská úmluva dospěla ke zcela novému pojetí.

VÚ z hlediska povinnosti prodávajícího odevzdat zboží rozlišuje distanční kupní smlouvy (předpokladem jejich realizace je přeprava zboží) a smlouvy ostatní. Při distančních prodeích, pokud není ve smlouvě stanoveno jinak, spočívá povinnost odevzdat zboží v povinnosti předání zboží prvnímu dopravci k přepravě pro kupujícího. V případě ostatních

obchodů spočívá povinnost prodávajícího v tom, že umožní nakupujícímu „nakládat zbožím“. Toto má prodávající umožnit nakupujícímu na místě u zboží, které je ve smlouvě jednotlivě určené, nebo u zboží, které je sice určeno druhově, ale má být dodáno z určitého skladu nebo vyrobeno v určitém místě. V ostatních případech, kdy nejde o distanční prodeje, je tímto místem místo, kde má prodávající své místo podnikání v době uzavření smlouvy. V případě, kdy prodávající je povinen obstarat přepravu zboží, musí sám uzavřít smlouvy za účelem zajištění této přepravy do místa určení, a to obvyklými dopravními prostředky a za obvyklých podmínek. S přepravou zboží zpravidla souvisí i povinnost pojistit přepravu zboží. Ta může vyplývat buď přímo ze smlouvy nebo ze zvolených dopravních podmínek (INCOTERMS). Obecná povinnost pojistit přepravu zboží není ve VÚ dána.

3.1.1.2. Doba plnění:

K závažným prvkům obsahu patří u kupní smlouvy vůbec a u mezinárodní kupní smlouvy zvláště určení doby plnění. Tento čas proměněný v určitou lhůtu, má význam zejména v případě určení doby, kdy má být kupní smlouva splněna prodávajícím, tedy kdy má prodávající odevzdat zboží s právními účinky splnění. Splnění této lhůty z hlediska času je závislá na celé řadě komponentů, které ani nezávisí zcela na vůli a možnostech prodávajícího (výroba, stavba,...).

Počátek běhu lhůty pro plnění:

Možnosti, jak určit počátek běhu lhůty pro plnění, jsou různé a prakticky je třeba určit začátek běhu lhůt pro plnění pouze v těch případech, kdy je lhůta určena podle dnů, týdnů, měsíců, popř. roků. Jako počátek běhu lhůty je možné stanovit hlavně okamžik uzavření smlouvy. Takto stanovený počátek běhu lhůty je celkem snadno poznatelný, neboť okamžik uzavření smlouvy lze snadno určit buď ze smlouvy samé nebo z právních norem, podle kterých se ta smlouva řídí. Jiným počátkem běhu lhůty jsou případy, kdy je tato možnost závislá na splnění určitých povinností ze strany kupujícího (např. počátek běhu lhůty pro plnění je upnut k okamžiku, kdy kupující dodá potřebné doklady pro zahájení výroby objednaného zboží, popř. poskytne prostory k odvozu zboží; je-li to povinností kupujícího, plnění je závislé na udělení dovozní licence, kterou má opatřit kupující; počátek běhu lhůty pro plnění je závislý na zaplacení určité peněžité částky kupujícím). Vídeňská úmluva váže

počátek běhu lhůty pro dodání zboží v případech, že lhůta není ve smlouvě určena nebo není určitelná, na okamžik uzavření smlouvy.

Souhrnně lze říci, že vesměs v případech, kdy nevyplývá počátek běhu lhůty pro plnění ze smlouvy, vychází se z toho, že se lhůta počítá od okamžiku uzavření smlouvy. V případě, že před dodáním zboží má splnit kupující v souladu se smlouvou určité povinnosti, upíná se zpravidla počátek lhůty k datu splnění těchto povinností.

Charakter lhůty pro plnění:

Vídeňská úmluva při právní úpravě lhůt pro plnění dává přednost především smluvní úpravě. Stanoví, že prodávající je povinen dodat zboží ve dni určeném smlouvou nebo určitelném podle smlouvy. Pouze v případě, že by nebyla lhůta pro plnění ve smlouvě určena, stanoví Vídeňská úmluva zákonnou lhůtu pro plnění, která určuje, že prodávající je povinen dodat zboží v přiměřené lhůtě po uzavření smlouvy. Stanovení přesné dodací lhůty je velmi důležité. Povaha lhůty plnění může být různá. Z hlediska charakteru lhůt pro splnění lze především rozeznávat lhůty s pevně stanoveným termínem plnění a lhůty plnění, kdy doba plnění je určena pouze přibližně.

Prodávající může plnit dodávku ještě před dobou plnění stanovenou ve smlouvě. Dodá-li prodávající zboží před stanovenou dobou, může kupující dodání přijmout nebo odmítnout. Vídeňská úmluva tak ponechává na vůli kupujícího, aby uvážil, zda pro něj předčasné plnění nebude znamenat zvýšené náklady (např. s uskladněním zboží před jeho použitím).

3.1.1.3. Předmět plnění:

Povinnost prodávajícího odevzdat zboží, které má vlastnosti, resp. odpovídá svými charakteristickými rysy zboží, které prodávající slíbil v rámci kupní smlouvy odevzdat, znamená ze strany prodávajícího dodržet povinnosti týkající se předmětu plnění. Porušení této povinnosti je pak jedním z předpokladů odpovědnosti za vadné plnění, zkráceně nazývané odpovědnost za vady. Tato odpovědnost má z hlediska plnění enormní význam. Vídeňská úmluva ve vymezení předmětu plnění přinesla změnu oproti Jednotnému haagskému zákonu o

mezinárodní kupní smlouvě z roku 1964. Oproti dřívější úpravě zařadila do textu ustanovení, vymezující povinnosti prodávajícího co do předmětu plnění, a sice tak, že prodávající musí „dodat zboží v množství, jakosti a provedení, jež určuje smlouva. Zboží musí být uloženo a zabaleno způsobem stanoveným ve smlouvě“. Tedy jasně a srozumitelně vymezuje povinnosti prodávajícího ve vztahu k předmětu plnění, a to nezávisle na vymezení pojmu vad. Vadné plnění je jednou z forem nesplnění závazků prodávajícího vzniklých na základě kupní smlouvy, a to vedle prodlení a nemožnosti plnění.

Právním následkem nesplnění povinnosti prodávajícího odevzdat kupujícímu bezvadné zboží je vznik odpovědnosti za vady. Odpovědnost za vady je jedním z druhů občanskoprávní odpovědnosti vůbec. Občanskoprávní odpovědnost je sankcí za porušení primární právní povinnosti.

3.1.1.4. Vady zboží:

Plnění je vadné tehdy, jestliže je v rozporu se smlouvou, popř. s ustanoveními zákona, tzn., že prodávající neučinil – pokud jde o vadnost plnění – to, co podle smlouvy učinit měl. V takovém případě mluvíme o tom, že předmět plnění, v daném případě zboží, je vadný. Z hlediska právního lze považovat za vady zboží jediné takové vady, které se vyskytnou v určitém časovém úseku. Ten může být různý podle toho, zda jde o zákonnou odpovědnost za vady nebo o odpovědnost za vady vyplývající ze záruky (ta vlastně jen prodlužuje trvání odpovědnosti za vady po určitý časový úsek).

Vady zboží lze třídit podle různých hledisek např. na faktické a právní, podstatné a nepodstatné. Vady faktické lze třídit na vady jakosti a množství, vady odstranitelné a neodstranitelné, vady skryté a zjevné.

Vídeňská úmluva stanoví především obecně povinnost prodávajícího týkající se předmětu plnění. Prodávající je podle tohoto ustanovení povinen dodat zboží „v množství, jakosti a provedení, jež určuje smlouva“. Dále je zde uveden dodatek k předmětu plnění, že „zboží musí být uloženo a zabaleno způsobem stanoveným ve smlouvě“. Dále jsou v ustanovení formulovány zvláštní požadavky co do předmětu plnění, které musí prodávající splnit, aby zboží nebylo považováno za vadné. Úmluva dále vychází z toho, že pokud se

strany nedohodly jinak, považuje se zboží za vadné s výjimkou případů dále uvedených. Hranice mezi plněním vadným a plněním bez vad je formulována pozitivně a Vídeňská úmluva rozlišuje celkem čtyři případy plnění bez vad.

Odpovědnost prodávajícího nastupuje jedině tehdy, jestliže prodávajícímu zvláštní účel, k němuž má být použito zboží kupujícím, byl sdělen a kupující se přitom spoléhal na odbornost a úsudek prodávajícího. Předpokladem odpovědnosti prodávajícího je, že tyto vady nebyly kupujícímu v době uzavření smlouvy známy. VÚ přinesla řadu nových prvků oproti pojetí v Jednotném haagském zákoně, ale jejím nedostatkem je, že neřeší otázku důkazního břemene co do průkazu vadnosti zboží.

Vídeňská úmluva dále stanovuje předpoklady uplatňování nároků z odpovědnosti za vady, kterými jsou zjišťování vad zboží a oznámení vad zboží, přičemž jsou stanoveny především lhůty, ve kterých je kupující povinen zboží prohlédnout. Kupující je povinen zboží prohlédnout v době podle okolností co nejkratší od doby, kdy měl faktickou možnost zboží prohlédnout v rámci jeho přejímky. VÚ zde odkazuje na mezinárodní zvyklosti pro určení povahy a rozsahu této prohlídky. Dále vymezuje povinnost kupujícího provést prohlídku zboží v případě, že kupní smlouva zahrnuje přepravu zboží. V tomto případě může být provedena až tehdy, kdy zboží dojde do místa určení. Zvláště je pak upravena situace, která nastane v případě, že zboží je během přepravy směřováno jinam, než do místa, kam bylo původně určeno.

Vídeňská úmluva upravuje možnost uplatnění nároků z odpovědnosti za vady tak, že neoznámení vad zboží ve stanovené lhůtě má za následek prekluzi práv z odpovědnosti za vady. V oznámení o vadách musí být bližší určení povahy vady zboží. Toto oznámení musí být učiněno v přiměřené době poté, kdy vady kupující zjistil nebo je měl zjistit. Vídeňská úmluva stanovuje i maximální lhůty, ve kterých musí být oznámení o vadách zboží kupujícímu učiněno, a to lhůtu dvou let od doby, kdy zboží bylo skutečně předáno kupujícímu. Je ponecháno na vůli stran, zda v obchodním kontraktu stanoví lhůtu kratší či delší. Mohou tak učinit i stanovením delší smluvní záruční lhůty, protože v ustanovení VÚ je uvedeno, že dvouletá lhůta nesmí být v rozporu se smluvní záruční dobou.

3.1.2. Právní následky porušení smlouvy prodávajícím:

Vídeňská úmluva sebou přinesla podstatné zjednodušení, které spočívá v jednotné úpravě právních následků při porušení smluvních povinností, a to jak v případě, že jejich porušení způsobil prodávající, tak kupující.

3.1.2.1. Nároky z odpovědnosti za porušení smlouvy prodávajícím:

Současná úprava je ve Vídeňské úmluvě uvedena pod názvem „Práva kupujícího při porušení smlouvy prodávajícím“, v níž jsou veškeré nároky které může kupující v tomto případě uplatnit upraveny smluvně.

Vídeňská úmluva dává kupujícímu možnost volby mezi uplatněním dvou nároků, a to nároku na plnění nebo nárokem na odstoupení od smlouvy. Tyto dva nároky může uplatnit ve všech případech porušení smluvních povinností prodávajícím. K tomu přistupuje ještě zvláštní nárok, který je možno uplatnit pouze v případě vadného plnění (vadného dodaného zboží), a to je nárok na slevu z ceny. Vedle těchto nároků může kupující vždy uplatnit nárok na náhradu škody.

Nárok na plnění:

- nárok na reálné plnění (prodávající poskytne plnění, k němuž byl povinen) – kupující ho může uplatnit ve všech případech porušení smluvních povinností, ne však, uplatnil-li mezitím už jiný nárok z porušení povinností - VÚ vylučuje možnost, aby tato lhůta byla prodávajícímu poskytnuta na jeho žádost v soudním nebo rozhodčím řízení.

- náhradní plnění – to může kupující požadovat, jestliže se jedná o vadné plnění, které zakládá podstatné porušení smlouvy. Toto právo zaniká, jestliže kupující nemůže vrátit zboží v podstatě stejném stavu, v jakém ho obdržel (právo na odstoupení od smlouvy).

- odstranění vady opravou – to může kupující požadovat v případě vadného plnění, pokud je tento požadavek přiměřený vzhledem k daným okolnostem.

Oba dva poslední požadavky musí být oznámeny prodávajícímu současně s oznámením, v němž je kupující povinen podrobněji označit povahu vad, popř. v přiměřené době poté, co byl kupující povinen toto oznámení učinit.

Závažným nedostatkem této úpravy bude asi to, že omezuje právo kupujícího na dodání náhradního zboží jedině na případy, kdy vady zboží zakládají podstatné porušení smlouvy (X právo na poskytnutí plnění + právo požadovat za určitých podmínek odstranění vad zboží opravou).

Dále VÚ upravuje možnosti prodávajícího po lhůtě určené k plnění, ale ještě před tím, než kupující uplatnil některý ze svých nároků, s výjimkou případu, že kupující odstoupil od smlouvy za podmínek uvedených v úmluvě. Prodávající může tedy po stanovené době pro dodání zboží na své náklady odstranit všechna porušení svých povinností (za určitých podmínek) po dobu, kterou má právo určovat v zásadě kupující. Je také obecně formulováno právo kupujícího stanovit (tedy může) prodávajícímu dodatečnou přiměřenou lhůtu pro plnění jeho povinností pro případ porušení jakékoliv jeho povinnosti. Tato lhůta má být přiměřená. Poskytnutím dodatečné lhůty k plnění se kupující zbavuje možnosti, aby využil svých oprávnění, která jsou dána v případě porušení povinností prodávajícím. Toto právo však může uplatnit v případě, že mu prodávající oznámí, že své povinnosti nemůže splnit v dodatečné lhůtě, která mu byla poskytnuta.

Odstoupení od smlouvy:

Nyní budeme rozebírat pouze situaci, kdy může kupující odstoupit od smlouvy v důsledku porušení povinností prodávajícím. To platí pro porušení jakékoli povinnosti prodávajícím.

Smlouva zůstává za všech okolností v platnosti i v případě porušení povinností prodávajícím do té doby, než kupující výslovně oznámí prodávajícímu, že od smlouvy odstupuje. Přitom ale platí, že „odstoupení od smlouvy je účinné, jen když je oznámeno druhé straně“, přičemž tento úmysl nemusí být prodávajícímu oznámen předem.

Kupující má právo oznámit prodávajícímu bezprostředně poté, od kdy k porušení došlo, že odstupuje od smlouvy, pouze v případě podstatného porušení smlouvy. Úmluva dále upravuje zvláštní případ, kdy kupující může odstoupit od smlouvy, a to v případě, že

prodávající nedodá zboží v době splnění, kupující mu poskytne dodatečnou lhůtu a prodávající nedodá toto zboží ani v této dodatečné lhůtě, anebo prohlásí, že ani v této lhůtě zboží nedodá. Z tohoto ustanovení logicky vyplývá, že pokud prodávající zboží dodal, zaniká právo kupujícího odstoupit od smlouvy. Odstoupit od smlouvy může kupující jedině tehdy, jestliže se podstatné porušení smlouvy týká povinnosti dodat veškeré kontrahované zboží buď vůbec, nebo bez vad.

Možnost odstoupení kupujícího od smlouvy pouhým oznámením prodávajícímu je vázána na podstatné porušení smlouvy. Zakládá-li však nesplnění povinnosti prodávajícím pouze nepodstatné porušení smlouvy, má být prodávajícímu poskytnuta dodatečná lhůta pro splnění svých povinností, aby mu bylo umožněno tak realizovat plnění v souladu se smlouvou.

Sleva z ceny:

Otázkou je, z jakých hledisek má být poměrná sleva z ceny zboží určena. Vídeňská úmluva vychází z porovnání hodnoty zboží, které mělo být dodáno, a hodnoty zboží, které skutečně dodáno bylo. Tedy poměr hodnot není posuzován vzhledem k době uzavření smlouvy, ale vzhledem k době plnění.

Dále je uvedeno, že kupující může požadovat slevu z ceny „bez ohledu na to, zda cena byla již zaplacená či nikoli“. Nárok na slevu z ceny je nezávislý a je tím pádem nezávislý i na případných nárocích na náhradu škody, přičemž sleva z ceny představuje bezprostřední náhradu.

Kupující nemůže požadovat slevu z ceny tehdy, kdy prodávající má možnost dodatečného řádného splnění svých povinností (předčasné plnění), popř. kdy může i po stanovené době k plnění odstranit všechna porušení svých povinností.

3.1.2.2. Nároky z odpovědnosti za právní vady plnění:

Tyto nároky navazují na již zmíněnou základní povinnost prodávajícího převést vlastnické právo ke zboží na kupujícího.

Toto ustanovení dále dodává, že prodávající musí dodat zboží, které není „...omezeno žádným právem nebo nárokem třetí osoby...“ => nároky v odpovědnosti za vady vznikají nejen v případě, že třetí osoba má právo k prodanému zboží, ale i v případě, že třetí osoba má nárok na toto zboží bez ohledu na to, zda tento nárok je oprávnění či neoprávněný. Tato obecná úprava se nevztahuje na taková práva, resp. nároky, které se opírají o průmyslové nebo jiné duševní vlastnictví.

Úmluva výslovně upravuje odpovědnost prodávajícího za práva a nároky třetího subjektu, které se zakládají na průmyslovém nebo jiném duševním vlastnictví, vyjímá je z obecné úpravy odpovědnosti za právní vady a podřizuje je zvláštnímu právnímu režimu.

Aby se kupující mohl dovolávat nároků z odpovědnosti za právní vady, musí v přiměřené době oznámit prodávajícímu, že třetí osoba se k prodanému zboží domáhá práva. Přiměřená doba začíná běžet od doby, kdy se kupující o tom dověděl, nebo dovědět musel. Právním následkem nesplnění této povinnosti je zánik práv kupujícího z právních vad zboží. Jestliže kupující i po uplynutí lhůt neučinil požadované oznámení z omluvitelných důvodů, může požadovat slevu z kupní ceny nebo požadovat náhradu škody s výjimkou ušlého zisku. Kupující může v důsledku nesplnění povinnosti prodávajícího požadovat buď řádné plnění, nebo v případě podstatného porušení povinnosti odstoupit od smlouvy, a to ihned bez dodatečné lhůty k napravení vad. Zároveň zůstává kupujícímu zachován nárok na náhradu škody.

Ochrana práv k nehmotným statkům: úmluva jim poskytuje pouze omezenou ochranu.

3.2. Přejednost nebezpečí škody na zboží:

3.2.1. Obecné zásady:

Tato problematika je předmětem mezinárodní kupní smlouvy. Škoda může spočívat jak v poškození věci, tak i jejím úplném zničení, apod. Při úpravě právních vztahů, při nichž dochází k přechodu vlastnického práva, tedy především u kupní smlouvy, je důležité stanovení doby, kdy nebezpečí škody na zboží přechází na nabyvatele. Stanovení této doby má pak mimořádný význam právě v mezinárodním vztahu. Vlastní problém spočívá

v zodpovězení otázky, kdo ponese následky náhodné nebo jiné škody na zboží, která vznikla od okamžiku uzavření smlouvy do jejího zániku. Okamžik přechodu nebezpečí škody na zboží z prodávajícího na kupujícího možno upnout k jakémukoli období vývoje závazkového vztahu vzniklého na základě kupní smlouvy.

Ve vývoji občanskoprávní úpravy této problematiky se v jednotlivých návrzích právních řádů vyskytovaly zhruba tři koncepce:

- Přechod nebezpečí spojován s okamžikem uzavření smlouvy – (ustanovena hlavně francouzskou jurisdikcí); vytvořila se postupně koncepce, která vycházela z toho, že nebezpečí škody přechází na kupujícího spolu s přechodem vlastnického práva. Tato obecná zásada, která se týká všech smluv, jejichž předmětem je něco dát, je pak plně převzata i právní úpravou kupní smlouvy. Výjimkou je, jestliže předmětem je dodání zboží podle váhy, míry, resp. Počtu, a to do té doby, než bude provedena specifikace zboží tím, že zboží bude odváženo, změřeno, popř. spočítáno. => u druhově určeného zboží podle francouzského občanského práva přechází nebezpečí škody na věci u kupní smlouvy na kupujícího teprve okamžikem individualizace zboží. Toto je dispozitivní úprava a nic nebrání tomu, aby se smluvní strany dohodly na jiném okamžiku přechodu nebezpečí.

- Přechod nebezpečí svázán s okamžikem přechodu vlastnického práva - (hlavně v právu anglosaském); Nebezpečí škody na věci přechází na kupujícího okamžikem odevzdání věci. Nebezpečí škody na věci, nese do doby, než měla být věc odevzdána, prodávající, neboť zrušením smlouvy zaniká i povinnost kupujícího zaplatit kupní cenu. Držitel nese riziko i v případech zhoršení věci, které nastaly náhodou. Přechod nebezpečí škod je vázán výlučně na odevzdání věci a tento přechod, byť převážně spadá v jedno s přechodem vlastnictví, není ne něj vázán.

- Přechod nebezpečí škody spojen s okamžikem, kdy podle dané úpravy došlo k odevzdání zboží

V našem obchodním zákoníku platí zásada, že nebezpečí škody na zboží přechází na kupujícího v době, kdy mu prodávající umožní nakládat se zbožím (tato zásada vychází z bývalého zákoníku mezinárodního obchodu). Toto ustanovení je subsidiární a platí, že nebezpečí škody na zboží přechází před dobou stanovenou obchodním zákoníkem jen ve dvou případech:

- předmětem dodání je zboží určené jednotlivě
- zboží určené druhově, ale bylo v okamžiku přechodu nebezpečí škod dostatečně odděleno a odlišeno od jiného stejného druhu. Předpokladem platnosti smlouvy je tedy, aby zboží bylo individualizováno.

Pokud smluvní ujednání upírá okamžik přechodu nebezpečí škod na dobu pozdější, než je obchodním zákoníkem stanoveno, je takové ujednání platné bez jakýchkoli podmínek. Problém přechodu nebezpečí škody má svůj význam i v mezinárodním obchodním styku v souvislosti s mezinárodní kupní smlouvou především proto, že dochází převážně k distančním obchodům. Tzn., že mezi realizací povinnosti prodávajícího odevzdat zboží a povinností kupujícího převzít zboží bývá dlouhý časový úsek, zpravidla vyplněný přepravou zboží. (Jde o otázku, kdo ponese náklady za zničení, resp. poškození zboží, které bylo předmětem mezinárodní kupní smlouvy.)

3.2.2. Úprava přechodu nebezpečí škody na zboží ve Vídeňské úmluvě:

Vídeňská úmluva vychází ze stejných zásad jako Jednotný haagský zákon o mezinárodní kupní smlouvě. Přechod nebezpečí škod na zboží znamená v podstatě přechod nebezpečí kupní ceny, tzn., že po přechodu nebezpečí škody na kupujícího je povinen kupující zaplatit kupní cenu i pokud by poté došlo ke zničení nebo poškození zboží. Změnilo se ale pojetí „dodání“ oproti haagskému dokumentu, které vychází z deskriptivního pojetí, které stanoví podmínky, kdy je splněna povinnost prodávajícího dodat zboží podle jednotlivých případů plnění na základě smlouvy. Přechod nebezpečí škody na zboží je sice nadále vázána na okamžik dodání zboží, ale nikoli na jednotný právní pojem „dodání“, nýbrž je spojen s jednotlivými případy, kdy se realizuje povinnost prodávajícího dodat zboží kupujícímu.

Okamžik přechodu nebezpečí škody rozlišujeme podle toho, zda se jedná o distanční kupní smlouvu, tzn., že dodání zboží předpokládá podle smlouvy přepravu zboží, anebo zda jde o jednoduchou koupi, při níž se „dodání“ zboží realizuje v místě prodávajícího. Pokud jde o distanční kupní smlouvy, je upraven v této souvislosti zvláštní případ prodeje zboží během přepravy:

- tradiční pojetí – v těchto případech nese kupující nebezpečí škod na zboží od okamžiku, kdy je zboží prodávajícím předáno prvnímu dopravci pro přepravu zboží kupujícímu podle kupní smlouvy. Zvláště jsou upraveny případy, kdy je podle kupní smlouvy prodávající povinen předat zboží dopravci na určitém místě. Předání či nepředání přepravních listin prodávajícím kupujícímu nemá vliv na přechod nebezpečí škody na zboží. Je-li předmětem kupní smlouvy druhově určené zboží, které podleho skáze nebo bylo poškozeno, předpokládá se, že bylo dostatečně individualizováno. V úmluvě je dále uvedeno, jak má být identifikace zboží provedena (označení zboží + určení zboží dopravními doklady, které označují kupujícího jako příjemce).

- prodej připravovaného zboží – přechod nebezpečí škody na zboží, které je předmětem kupní smlouvy v době, kdy je přepravováno. V případě prodeje připravovaného zboží přechází nebezpečí škody na zboží na kupujícího okamžikem, kdy zboží bylo předáno dopravci, který vystavil dokumenty prokazující smlouvu o přepravě (už nejde jen o dokumenty, které upravují nakládání se zbožím). Zvláštní případ může nastat tehdy, jestliže prodávající věděl nebo vědět musel, že přepravované zboží bylo v době uzavření smlouvy již ztraceno nebo poškozeno. V tomto případě by prodávající nebezpečí škody na zboží nesl i nadále. VÚ dává možnost uzavřít platnou kupní smlouvu na věci, které v okamžiku uzavření smlouvy neexistovaly, s výjimkou případů, kdy prodávající věděl nebo vědět měl, že zboží bylo ztraceno nebo poškozeno a nesdělil to kupujícímu.

- jiné případy – místem plnění je místo podnikání prodávajícího. Nebezpečí škody přechází na kupujícího v době, kdy převezme zboží, nejpozději však v době, kdy je mu dáno k dispozici, a kupující včas toto zboží nepřevezme. Je-li kupující povinen převzít zboží na jiném místě než v místě podnikání kupujícího, přechází nebezpečí škody v okamžiku, kdy se kupující dozví, že zboží je mu dáno k dispozici na stanoveném místě, pokud ovšem není plněno předčasně. U druhově určeného zboží je okamžikem předání kupujícímu k dispozici okamžik, kdy je zboží jasně určeno jako plnění podle dané smlouvy.

Ovšem kupující může i v případě náhodného zničení věci nebo jejího zhoršení po přechodu nebezpečí škody uplatnit právo na odstoupení od smlouvy nebo požadovat náhradní plnění (to vyplývá z výše uvedeného práva odstoupit od smlouvy nebo požadovat náhradní plnění při podstatném porušení smlouvy ze strany prodávajícího).

4. INCOTERMS:

INCOTERMS jsou uvedeny v Mezinárodních pravidlech pro výklad dodacích doložek. Poslední znění upraveno v roce 1990 a v platnost vstoupilo 1.7.1990. Je zde upraven okamžik přechodu nebezpečí škody na zboží různě podle jednotlivých doložek, které si smluvní strany zvolí a učiní je součástí konkrétního obchodního kontraktu. Jsou zde především upraveny doložky týkající se námořní přepravy, neboť převážná většina přepravy zboží ve světovém měřítku se realizuje v rámci námořní přepravy. V posledním znění je ale již řada doložek aplikovatelná na všechny druhy dopravy včetně kombinované. Máme doložky:

4.1. E – doložky:

❖ EXW (ex works – ze závodu):

Prodávající je povinen dát zboží nenaložené k dispozici kupujícímu ve svém závodě, oddělené od ostatního zboží a v patřičném datu. Než toto prodávající udělá, nese veškerá nebezpečí a výlohy spojené se zbožím. V okamžiku splnění výše uvedených podmínek přechází nebezpečí a povinnost nést náklady na kupujícího. Kupující je povinen zajistit nakládku zboží, přepravu zboží (buď sám nebo prostřednictvím dopravce) a vývozní a dovozní formalities.

4.2. F – doložky:

Pro všechny tyto doložky je společné, že prodávající zajistí vývozní formalities a hradí náklady s tím spojené, nenese náklady spojené s přepravou zboží.

❖ FCA (free carrier – vyplaceně dopravci):

Tato doložka se souhrnně vztahuje na všechny druhy dopravy. Prodávající předá zboží dopravci na dohodnutém místě ke sjednanému datu nebo lhůtě. Jestliže tímto místem je závod prodávajícího, je prodávající povinen zajistit nakládku na dopravní prostředek dopravce. Jestliže tímto místem není závod prodávajícího, je prodávající povinen dát zboží k dispozici na svém dopravním prostředku nevyložené. V tyto okamžiky je zboží dodáno a nebezpečí a náklady přechází na kupujícího. Kupující je povinen zajistit dopravce a hradit náklady na dopravu, zajistit a hradit dovozní formalities.

❖ **FAS (free alongside ship – vyplaceně k boku lodi):**

Prodávající je povinen dodat zboží k boku lodi určené kupujícím ke sjednanému datu nebo lhůtě. V tento okamžik přechází nebezpečí a náklady na kupujícího. Kupující je povinen zajistit dopravce a hradit náklady na dopravu, zajistit a hradit dovozní formality.

❖ **FOB (free on board – vyplaceně na loď):**

Prodávající je povinen dodat zboží přes zábradlí lodi určené kupujícím ke sjednanému datu nebo ve sjednané lhůtě. Od okamžiku přejetí zboží přes zábradlí lodě přechází nebezpečí a náklady na kupujícího. Kupující je povinen zajistit dopravce a hradit náklady na dopravu, zajistit a hradit dovozní formality.

4.3. C – doložky:

Pro všechny C-doložky je společná povinnost prodávajícího zajistit a hradit vývozní formality. Prodávající také nese náklady spojené s přepravou zboží. **U C-doložek je jako u jediných oddělen okamžik přechodu nebezpečí od okamžiku přechodu nákladů spojených s přepravou zboží.**

❖ **CFR (cost and freight – náklady a přepravné):**

Prodávající splní svoji povinnost dodat zboží v okamžiku, kdy zboží přejde přes zábradlí lodi ve smluveném přístavu ke sjednanému datu nebo ve sjednané lhůtě. V tomto okamžiku přechází nebezpečí na kupujícího. Navíc je prodávající povinen zajistit přepravní smlouvu a nese náklady spojené s dopravou zboží do přístavu vykládky. Kupující je povinen nést náklady od okamžiku, kdy zboží přijde do přístavu vykládky. Hrazení vykládky závisí na přepravní smlouvě. Je také povinen zajistit dovozní formality a nese náklady s tím spojené.

❖ **CIF (cost, insurance and freight – náklady, pojištění a přepravné):**

V této doložce jsou stejné podmínky jako v doložce CFR, ale prodávající má navíc povinnost uzavřít pojišťovací smlouvu na zboží v průběhu přepravy do přístavu vykládky.

❖ **CPT (carriage paid to – přeprava placena do):**

Prodávající splní svoji povinnost dodat zboží v okamžiku, kdy jej předá do péče dopravci, případně prvnímu dopravci. V tomto okamžiku přechází nebezpečí na kupujícího. Navíc je prodávající povinen zajistit přepravní smlouvu (smlouvy) a nese náklady spojené s dopravou do místa určení. Hrazení vykládky zboží závisí na přepravní smlouvě. Kupující nese náklady od okamžiku, kdy zboží dojde do místa určení. Je také povinen zajistit dovozní formality.

❖ **CIP (carriage and insurance paid to):**

V této doložce jsou stejné podmínky jako v doložce CPT, přičemž prodávající má navíc povinnost uzavřít pojišťovací smlouvu na zboží v průběhu přepravy do místa určení.

4.4. D – doložky:

Tyto doložky jsou zásadně odlišné od doložek C tím, že podle doložek D je prodávající odpovědný za příchod zboží do sjednaného místa určení. To znamená, že prodávající nese veškerá nebezpečí škod na zboží až do příchodu zboží do tohoto místa. Proávající má povinnost zajistit vývozní formalities a nese náklady s tím spojené. Nese náklady spojené s přepravou zboží a nese nebezpečí po celou dobu přepravy zboží – okamžik přechodu nebezpečí a přechodu nákladů je shodný.

❖ **DAF (delivered at frontier – s dodáním na hranici):**

Prodávající je povinen dát zboží k dispozici kupujícímu v určeném místě na hranici na dopravním prostředku nevyložené ke sjednanému datu nebo ve sjednané lhůtě. V ten okamžik přechází nebezpečí a náklady na kupujícího. Kupující musí zajistit dovozní formalities a nese náklady s tím spojené, hradí dopravu zboží z daného hraničního přechodu, včetně vykládky zboží.

❖ **DES (delivered ex ship – s dodáním z lodi):**

Prodávající splní svoji povinnost dodat zboží, jestliže jej dá k dispozici na palubě lodi ve sjednaném přístavu ke sjednanému datu nebo ve sjednané lhůtě. Tehdy přechází nebezpečí a náklady na kupujícího. Kupující musí zajistit dovozní formalities, nese náklady s tím spojené, hradí vykládku zboží a jeho dopravu z přístavu.

❖ **DEQ (delivered ex quay – s dodáním z nábřeží):**

Prodávající svoji povinnost dodat zboží splní, jestliže jej dá k dispozici na nábřeží v určeném přístavu ke sjednanému datu nebo ve sjednané lhůtě. V ten okamžik přechází nebezpečí a náklady na kupujícího. Kupující zajišťuje dovozní formalities, nese náklady s tím spojené a hradí dopravu z přístavu.

❖ **DDU (delivered duty unpaid – s dodáním clo neplaceno):**

Prodávající dodá zboží, jestliže jej dá k dispozici kupujícímu na dopravním prostředku nevyložené v určeném (např. závod kupujícího) místě ke sjednanému datu nebo ve sjednané lhůtě. K tomuto okamžiku přechází nebezpečí a náklady na kupujícího. Kupující je povinen zajistit dovozní formalities a náklady spojené s vykládkou zboží.

❖ **DDP (delivered duty paid – s dodáním clo placeno):**

Prodávající dodá zboží, jestliže jej dá k dispozici kupujícímu na dopravním prostředku nevyložené v určeném místě ke sjednanému datu nebo ve sjednané lhůtě. K tomuto okamžiku přechází nebezpečí a náklady na kupujícího. **Prodávající je povinen zajistit dovozní formality a nést náklady s tím spojené.** Kupující hradí náklady spojené s vykládkou zboží.

5. Vztah Vídeňské úmluvy a INCOTERMS:

INCOTERMS upravují okamžik přechodu nebezpečí škody na zboží různě podle jednotlivých doložek, které si smluvní strany zvolí a učiní je součástí konkrétního obchodního kontraktu. Incoterms upravují:

- jak je prodávající povinen dát zboží kupujícímu k dispozici
- do kdy je prodávající povinen kupujícímu poskytnout zboží (datum nebo lhůta)
- kdo nese kdy jednotlivé náklady
- kdo nese kdy nebezpečí
- kdo je povinen zajistit nakládku a přepravu zboží
- kdo je povinen zajistit vývozní formality
- kdo je povinen zajistit přepravní a pojišťovací smlouvu

Vídeňská úmluva se zabývá mezinárodní koupí a prodejem zboží. Upravuje podmínky koupě a prodeje, jejich porušení a posléze následky a nároky plynoucí z tohoto porušení.

Nyní bych se chtěla pokusit objasnit, co mají Vídeňská úmluva a INCOTERMS společné a v čem se doplňují, což už prakticky vyplývá z jejich předchozího popisu:

- ✚ INCOTERMS jsou součástí mezinárodních pravidel, ale záleží na zúčastněných subjektech, jestli se tato pravidla rozhodnou použít. Vídeňská úmluva také nemusí být použita, ale buď je ve smlouvě výslovně vyloučena její aplikace nebo je stanoven konkrétní právní předpis nebo jiný právní řád, kterým se smlouva řídit bude.
- ✚ S přepravou zboží zpravidla souvisí i povinnost pojistit přepravu zboží. Ta může vyplývat buď přímo ze smlouvy nebo ze zvolených dopravních podmínek viz INCOTERMS. Obecná povinnost pojistit přepravu zboží není ve Vídeňské úmluvě dána.
- ✚ Není-li počátek běhu lhůty pro dodání zboží určitelný na okamžik uzavření smlouvy a není-li určen ani ve smlouvě, stanoví Vídeňská úmluva zákonnou lhůtu pro plnění, která určuje, že prodávající je povinen dodat zboží „v přiměřené lhůtě

po uzavření smlouvy“. Z toho vyplývá, že není-li použita doložka INCOTERMS nebo není-li lhůta stanovena jinak, je stanovena Vídeňskou úmluvou.

- ✚ Vídeňská úmluva stanovuje, že prodávající musí dodat zboží v množství, jakosti a provedení, jež určuje smlouva, přičemž zboží musí být uloženo a zabaleno způsobem stanoveným ve smlouvě. Tedy jasně a srozumitelně vymezuje povinnosti prodávajícího ve vztahu k předmětu plnění.
- ✚ Dále Vídeňská úmluva vymezuje, kdy je plnění vadné, upravuje, kdo ponese zákonnou odpovědnost a formuluje hranice mezi vadným plněním a plněním bez vad. Osoba, která ponese nebezpečí a kdy ji ponese je stanovena i v jednotlivých doložkách INCOTERMS. Ale přechod nebezpečí škody na zboží upravuje Vídeňská úmluva ve třech obecnějších pojetích, kdežto z INCOTERMS vyplývají konkrétní případy.
- ✚ Oproti tomu INCOTERMS popisují pouze, kdo nese v danou chvíli odpovědnost za škody, ale Vídeňská úmluva vymezuje způsoby porušení podmínek smlouvy, následky tohoto porušení a hlavně veškeré nároky kupujícího (popř. prodávajícího), které může kupující (prodávající) v případě porušení smlouvy prodávajícím (kupujícím) uplatnit.

Nedostatkem obou je, že ani jedna neřeší otázku důkazního břemene.

6. Závěr:

Za cíl své práce jsem si v první části vytýčila popsat jak INCOTERMS tak Vídeňskou úmluvu. VÚ jsem nepopisovala celou ale jen tu část, kterou jsem považovala do mé práce jako důležitou, tedy Práva a povinnosti prodávajícího a Přejedání nebezpečí na škody. Ve druhé části jsem se snažila popsat jejich vzájemný vztah a vytyčit body, ve kterých se doplňují.

Doufám, že jsem cíl práce v rámci možností, rozsahu práce a dostupných informací, splnila.

7. Použitá literatura:

- [1] Antonín Kanda: Kupní smlovy v Mezinárodním obchodním styku. Úmluva OSN o mezinárodní koupi zboží, Linde Praha, 1999, ISBN 80-7201-183-9
- [2] Zdroje z Právnické fakulty MU

8. Přílohy:

Příloha 1: INCOTERMS:

